

بسمه تعالی

شرح و شرایط شغل مسئول ایمنی معدن، ویرایش دوم

کد شغل: ۲۰۰۲

ماده ۱: کلیات

مسئول ایمنی معدن، مسئولیت ایمنی معدن را در چارچوب واحد HSE به عهده دارد. واحد HSE مشتمل بر مسئول ایمنی، مسئول بهداشت محیط و مسئول محیط زیست می‌باشد که از افراد واجد شرایط و ذیصلاح انتخاب می‌شوند. ضوابط و حدود صلاحیت مسئول ایمنی منطبق با مفاد قانون کار و قانون نظام مهندسی معدن و از طریق وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با هماهنگی وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان نظام مهندسی معدن تعیین می‌شود.

مسئول ایمنی هر معدن نظارت بر ایمنی عملیات معدنکاری را به عهده داشته و توسط دارنده پروانه بهره‌برداری پس از اخذ صلاحیت ایمنی از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان نظام مهندسی معدن برای اجرای وظایف شغلی به این سمت منصوب می‌شود. طبق مفاد مواد ۵۵، ۱۰۴ و ۱۰۵ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن مصوب ۱۳۹۲/۴/۱۱ و مواد یک تا چهار آیین‌نامه ایمنی معادن مصوب ۱۳۹۱/۹/۲۰، بهره‌برداران معادن برای انجام فعالیت‌های معدنی موظف هستند، فرد دارای گواهی صلاحیت ایمنی را براساس مفاد ماده ۴ قانون نظام مهندسی معدن ایران از طریق سازمان نظام مهندسی معدن استان و با هماهنگی اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی و اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان مربوط انتخاب نمایند.

ماده ۲: صلاحیت فنی

مسئول ایمنی معدن باید دارای پروانه اشتغال در رشته استخراج معدن و در یکی از زمینه‌های طراحی، نظارت یا اجرا و با بزرگ‌ترین پایه پروانه اشتغال حداقل ارشد، ۱، ۲ و ۳ به ترتیب برای معادن درجه ۱، ۲، ۳ و ۴ باشد.

موارد استثنا در این خصوص با پیشنهاد کمیته تدوین دستورالعمل‌ها و تایید وزارت صنعت، معدن و تجارت تعیین می‌شود.

تبصره - در صورت لزوم مسئول ایمنی باید در آزمون و دوره‌های بازآموزی، که شرایط و دستورالعمل‌های آن مشترکاً توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان نظام مهندسی معدن تدوین می‌شود، شرکت کند. بررسی سوابق تحصیلی و دوره‌های آموزشی عضو و تشخیص ضرورت گذراندن دوره آموزشی یا آزمون، به عهده سازمان نظام مهندسی معدن است.

تبصره - در معادن درجه ۴، می‌توان یک نفر مهندس استخراج معدن را که عضو کارورز سازمان نظام مهندسی معدن باشد در صورت گذراندن دوره کارآموزی به‌عنوان مسئول ایمنی تعیین کرد.

ماده ۳: ساختار تشکیلاتی

مسئول ایمنی معدن زیر نظر بهره‌بردار یا جانشین وی انجام وظیفه می‌کند.

هر معدن دارای پروانه بهره‌برداری با کد شناسایی یکتا تنها دارای یک مسئول ایمنی می‌باشد بنابراین در معادنی که دارای چند کارگاه معدنی مستقل هستند، کلیه کارشناسان ایمنی زیر نظر یک مسئول ایمنی مشغول به فعالیت می‌باشند.

چنانچه دارنده پروانه بهره‌برداری، عملیات استخراج را به صورت پیمانی یا به هر نحو قانونی دیگر به شخص حقیقی یا حقوقی دیگری واگذار نماید، تعیین مسئول ایمنی نیز می‌تواند جزو وظایف آن شخص منظور شده و در قرارداد مربوط گنجانده شود، ولی به‌هرحال معرفی وی به مراجع مربوط جزو مسئولیت‌های دارنده پروانه عملیات معدنی است.

به استناد ماده ۱۰۴ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن، در معادن با تعداد کارگران کمتر از ۲۵ نفر، در صورت موافقت مسئول فنی و تایید سازمان نظام مهندسی معدن، مسئول فنی می‌تواند هم‌زمان مسئولیت ایمنی معدن را نیز عهده‌دار شود.

طبق ماده سه آیین‌نامه ایمنی معادن، کلیه کارگاه‌های معدنی اعم از سطحی یا زیرزمینی لازم است در هر شیفت کاری حداقل یک‌بار توسط مسئول ایمنی یا جانشین وی مورد بازدید قرار گیرد. لذا در معادن بزرگ و دارای کارگاه‌های متعدد و یا با چند شیفت کاری، که اجرای این ماده توسط یک نفر دشوار باشد، باید به تعداد کافی مهندس ایمنی به کار گمارده شوند تا زیر نظر و به مسئولیت مسئول ایمنی انجام وظیفه نمایند.

ساختار تشکیلاتی بخش ایمنی شامل مهندسان، کاردان‌ها، استادکاران و کارگران مورد نیاز برحسب مشخصات معدن توسط مسئول ایمنی معدن تدوین و به دارنده پروانه عملیات پیشنهاد می‌شود.

واگذاری سمت یا مسئولیت‌هایی که در حوزه ایمنی است با حفظ سمت اصلی به مسئول ایمنی معدن، از سوی مؤسسه متبوع، با توافق وی بلامانع است، مشروط بر آن که در اجرای وظایف اصلی وی اختلال ایجاد نکند.

ماده ۴: مسئولیت‌ها

- مسئول ایمنی معدن ناظر بر رعایت اصول و ضوابط ایمنی، بهداشت محیط کار و حفاظت محیط زیست و مسئول اجرای درست قوانین و آیین‌نامه‌های مربوط با بکارگیری روش‌ها و اصول حرفه‌ای موظف به انجام موارد ذیل می‌باشد:
۱. یادآوری و تذکر تعهدات قانونی به دارنده پروانه عملیات در مورد حسن اجرای قوانین، آیین‌نامه‌ها، مقررات و ضوابط فنی در ارتباط با ایمنی، بهداشت محیط کار و حفظ محیط زیست.
  ۲. نظارت بر اجرای اصول و مقررات فنی و مهندسی و استانداردهای متداول در ایمنی معدن و تذکر مستمر به پرسنل تحت نظر و بهره‌بردار.
  ۳. تذکر کتبی به بهره‌بردار به‌منظور برقراری شرایط ایمن در محل‌های کار و رعایت مقررات ایمنی توسط کارکنان.
  ۴. نظارت بر اجرای حفظ بهداشت محیط کار و رعایت موازین حفاظت محیط زیست و یادآوری موضوع به کارکنان و مدیران معدن.
  ۵. استفاده مطلوب از منابع در اختیار (مالی، تجهیزات و ماشین‌آلات، نیروی انسانی، مواد اولیه و ...) برای بهبود شرایط ایمنی معدن.
  ۶. اقدامات لازم برای پیشگیری از مخاطرات و حوادث احتمالی در واحد معدنی.
  ۷. پیگیری ایجاد تشکیلات ایمنی و گروه امداد و نجات متناسب با نوع فعالیت معدنی بر اساس دستورالعمل امداد و نجات.
  ۸. به‌عهده گرفتن مسئولیت عملیات امداد و نجات در هنگام بروز حوادث با هماهنگی و همکاری دارنده پروانه فعالیت معدنی یا جانشین وی.
  ۹. برگزاری دوره‌های آموزشی حرفه‌ای حین کار کارکنان در ارتباط با ایمنی، بهداشت کار و محیط زیست و به‌هنگام نگهداری سطح آموزش آنان و پیگیری موضوع آموزش.
  ۱۰. بکارگیری فنون و روش‌های نوین در بهبود و ارتقاء سطح ایمنی معدن با هماهنگی و همکاری دارنده پروانه فعالیت معدنی و سعی در رشد و ارتقا آن.
  ۱۱. پیشنهاد اجرای سایر عوامل تأثیرگذار بر بهبود و ارتقاء سطح ایمنی، بهداشت و حفظ محیط زیست در فعالیت معدنی.
- تبصره - پذیرش مسئولیت‌های فوق توسط مسئول ایمنی، رافع مسئولیت‌های مقام مافوق وی و دارنده پروانه بهره‌برداری فعالیت معدنی و یا جانشین وی نخواهد بود.

ماده ۵: اختیارات

مسئول ایمنی برای اجرای مسئولیت‌های خود، در چارچوب طرح‌های مصوب بهره‌برداری، تهویه، ایمنی، ضوابط فنی و حرفه‌ای، آیین‌نامه ایمنی معادن و مقررات مؤسسه متبوع دارای اختیار کامل است. چنانچه دارنده پروانه بهره‌برداری معدن و یا مقام جانشین وی بر کاهش اختیارات مسئول ایمنی اصرار ورزد یا دستوری برخلاف مقررات و ضوابط فنی و حرفه‌ای و آیین‌نامه

ایمنی معدن صادر کند، مسئول ایمنی می‌تواند ابتدا به صورت کتبی به وی متذکر شده و در صورت عدم توجه، مراتب را به اداره کل صنعت، معدن و تجارت، سازمان تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان نظام مهندسی معدن استان مکتوب گزارش کند و در اینصورت آن بخش از مسئولیت وی که بر اثر کاهش اختیارات یا صدور دستور مغایر با مقررات، قابل اجرا نبوده، به تشخیص سازمان نظام مهندسی معدن استان، از وی ساقط خواهد شد.

حداقل اختیارات کلی مسئول ایمنی به قرار زیر است:

۱. تاکید بر بکارگیری فنون، روش‌ها، تجهیزات و ابزار مناسب برای برقراری ایمنی و بهداشت کارکنان و ارائه توصیه‌ها و دستورالعمل‌های لازم به مسئولان ذی‌ربط برای ایمن‌سازی محیط‌های کار و حفظ محیط زیست و بهداشت محیط کار.
  ۲. در صورت بروز حادثه بررسی علل آن و ارائه گزارش و اعلام نظر کتبی یا شفاهی به مراجع ذی‌ربط و مقام مافوق.
  ۳. اختیار سرپرستی گروه ایمنی، گروه امداد و نجات معدن طبق نمودار و ساختار تشکیلاتی مصوب و انتخاب، تأیید صلاحیت، آموزش، تعیین وظایف، نظارت بر عملکرد و برکناری کارکنان گروه ایمنی و گروه امداد و نجات.
  ۴. چنانچه مسئول ایمنی تشخیص دهد که احتمال وقوع حادثه و بروز خطر در بخشی از معدن وجود دارد یا شرایط زیان‌بخش و مخاطره‌آمیز محل کار از حدود مجاز طبق مقررات ایمنی خارج شده است، می‌تواند بلافاصله از مقام مافوق خود درخواست کند که تا اصلاح و رفع عوامل خطرآفرین، فعالیت جاری در آن بخش تعطیل شود.
  ۵. بازدید و بازرسی از کلیه بخش‌های معدن و محل‌های کار و تجهیزات و ماشین‌آلات در هر زمان و بدون هیچ محدودیت و هر نوع اندازه‌گیری و سنجش به منظور حصول اطمینان از برقراری شرایط مجاز طبق مقررات و آیین‌نامه ایمنی.
  ۶. صدور دستور جلوگیری از ورود کارکنان و افرادی که طبق مقررات دارای البسه ایمنی مناسب یا تجهیزات ایمنی مقرر نباشند، به معدن و محل کار.
  ۷. سایر اختیاراتی که از سوی مدیریت و با توافق طرفین به وی واگذار می‌شود.
  ۸. مسئول ایمنی می‌تواند با موافقت دارنده پروانه بهره‌برداری یا مقام جانشین وی برحسب ساختار تشکیلاتی واحد معدنی، برخی از اختیارات یا وظایف خود را به شخص یا اشخاص دیگر در مواقع لزوم و مرخصی، حداکثر برای مدت یک ماه در طول مدت قرارداد یک ساله واگذار و برای خود جانشینی تعیین کند. اما در هر حال کلیه مسئولیت‌ها هم‌چنان بر عهده مسئول ایمنی معدن است.
- تبصره - چنانچه مدت مرخصی یا غیبت مسئول ایمنی از حدود مقرر تجاوز کند، دارنده پروانه عملیات موظف است شخص دیگری را طبق ضوابط همین شرح شغل جایگزین وی کرده و به مراجع ذی‌ربط معرفی کند.

ماده ۶: شرح وظایف

وظایف کلی مسئول ایمنی معدن، شامل موارد زیر است که با هماهنگی و مسئولیت بهره‌بردار انجام می‌شود:

۱. پیگیری مستمر تهیه، اصلاح و به‌روز رسانی طرح‌های ایمنی، تهویه و حفظ محیط زیست معدنی و تنظیم و تغییر نقشه‌های آن در زمان‌های لازم طبق آیین‌نامه ایمنی معدن.
۲. انتخاب و بکارگیری فنون و روش‌های اجرایی مناسب با در نظر گرفتن امکانات معدن.
۳. پیشنهاد تعداد، مشخصات تجهیزات، تأسیسات ایمنی، تهویه، ابزارها، سیستم‌های اندازه‌گیری، کنترل و نظارت بر تأمین آن‌ها.
۴. نظارت بر اجرای شیوه‌نامه‌ها و بخش‌نامه‌های ابلاغی برای ایمنی، بهداشت محیط کار و حفظ محیط زیست در واحد معدنی براساس آیین‌نامه‌ها و مقررات.
۵. تدوین ساختار تشکیلاتی گروه ایمنی، گروه امداد و نجات و ارائه به مدیریت جهت تصویب.

۶. آموزش، تعیین وظایف، سرپرستی و نظارت بر عملکرد کارکنان گروه ایمنی و امداد و نجات، طبق نمودار و ساختار تشکیلاتی مصوب و هماهنگی با کارفرما.
۷. تنظیم برنامه‌های آموزش ایمنی پرسنل معدن، نظارت و تاکید بر اجرای آن.
۸. بازدیدهای ادواری و اتفاقی از سینه کار و محل‌های فعالیت و کلیه اجزای معدن برای اطلاع و آگاهی از وضعیت تمام محل‌های کار.
۹. تذکر کتبی به بهره‌بردار برای بهبود ایمنی و رفع مشکلات و نواقص.
۱۰. تهیه نقشه رفع سوانح برای نصب در محل‌های تعیین شده طبق آیین‌نامه ایمنی معادن.
۱۱. سرپرستی و نظارت بر عملیات گروه امداد و نجات در هنگام بروز حادثه با استفاده از دستورالعمل‌های مربوطه.
۱۲. انجام اقدامات لازم هنگام وقوع حادثه و گزارش به مراجع ذی‌ربط طبق مقررات و تهیه گزارش حادثه.
۱۳. همکاری با بازرسان اعزامی و مراجع مسئول و در اختیار قراردادن اطلاعات مورد نیاز بر اساس مقررات و در چارچوب سیاست‌های مؤسسه متبوع.
۱۴. نظارت بر ایمنی اجرای عملیات آتشیاری.
۱۵. سازماندهی حفظ اسناد و مدارک فنی مربوط به تهویه، ایمنی، بهداشت محیط کار و حفظ محیط زیست.
۱۶. تنظیم و ارائه گزارش‌های ادواری در زمان‌های لازم به مراجع ذی‌ربط و ثبت اطلاعات در دفاتر مربوط و در بانک‌های اطلاعاتی.
۱۷. اطلاع رسانی و ارائه توصیه‌های لازم به صورت مکتوب به مدیریت و کارکنان درباره مقررات ایمنی، بهداشت کار و محیط زیست.
۱۸. همکاری هنگام بروز حوادث معدنی در سایر معادن طبق دستورات مقام مافوق.
۱۹. برنامه‌ریزی جهت شناسایی، ارزیابی ریسک در معدن و ثبت آن و ارائه راهکارهای کنترلی جهت کاهش سطح ریسک.
۲۰. برنامه‌ریزی جهت اندازه‌گیری عوامل زیان‌آور محیط کار و ثبت آن و ارائه راهکارهای کنترلی جهت کنترل و حذف آن‌ها.
۲۱. تشکیل جلسات کمیته حفاظت فنی و ارائه راهکارهای کنترلی جهت حذف یا به حداقل رساندن مخاطرات.
۲۲. نظارت بر کمیت و کیفیت تجهیزات اطفای حریق (کپسول‌های آتش‌نشانی و سیستم‌های اطفای حریق).
۲۳. انجام سایر اقداماتی که در چارچوب اجرای مسئولیت‌های وی ضروری باشد.

ماده ۷: شرایط اشتغال

مسئول ایمنی توسط دارنده پروانه بهره‌برداری (شخص حقیقی/حقوقی) و یا جانشین وی، به کار گمارده می‌شود. انجام وظیفه مسئول ایمنی معدن در مدت اشتغال، تمام وقت است. موارد استثنا در مواقع ضروری با پیشنهاد کمیته تدوین دستورالعمل‌ها و تایید وزارت صنعت، معدن و تجارت تعیین و ابلاغ می‌شود.

طریقه بکارگیری مسئول ایمنی، از قانون کار تبعیت می‌کند. پذیرش کار در چارچوب صلاحیت فنی و ظرفیت اشتغال دارنده پروانه اشتغال است. لذا دارنده پروانه اشتغال مکلف است قبل از پذیرش کار یا انعقاد قرارداد، از سازمان استانی که عضو آن است استعلام و گواهی تأیید صلاحیت و ظرفیت اشتغال باقی‌مانده خود را به کارفرما ارائه نماید. تصویر پروانه اشتغال و گواهی سازمان نظام مهندسی معدن استان جزو مدارک اشتغال مسئول ایمنی معدن است.

دارنده پروانه بهره‌برداری موظف است مسئول ایمنی را پس از تأیید و احراز صلاحیت توسط سازمان نظام مهندسی معدن استان به اداره کل صنعت، معدن و تجارت و اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان معرفی و مدت و شرایط قرارداد اشتغال وی را نیز اطلاع دهد.

در صورت ادامه اشتغال مسئول ایمنی بیش از یک سال، لازم است هر سال مراحل فوق تکرار شود.

چنانچه دارنده پروانه اشتغال عضو سازمان استان محل اشتغال نباشد، سازمان نظام مهندسی معدن استان موظف است مراتب را به سازمان استان محل عضویت گزارش کند. دارنده پروانه اشتغال نیز مکلف است مراتب اشتغال خود به عنوان مسئول ایمنی و مشخصات محل اشتغال را به سازمان نظام مهندسی معدن استانی که عضو آن است اطلاع دهد تا در پرونده وی درج شود. در صورتی که مدت اشتغال عضو در استان دیگر بیش تر از شش ماه باشد باید پرونده عضویت وی به استان محل اشتغال انتقال یابد.

مسئول ایمنی محق است در صورت تمایل با اعلام و استعفای کتبی قبلی، طبق مفاد قرارداد منعقد شده یا طبق مقررات اشتغال در واحد معدنی مربوط، از کار کناره گیری کند و همچنین کارفرما می تواند طبق مفاد قرارداد منعقد شده یا طبق مقررات داخلی مؤسسه، با اعلام قبلی به خدمات مسئول ایمنی خاتمه دهد. در این صورت دارنده پروانه بهره برداری یا جانشین او مکلف است طبق مراحل فوق و حداکثر ظرف مدت یک ماه، فرد دیگری را به جای وی تعیین کند. در بازه زمانی یک ماهه جهت معرفی فرد جدید، مسئول ایمنی هم چنان عهده دار انجام وظایف و مسئولیت های خود خواهد بود. در صورت عدم معرفی عضو جدید توسط بهره بردار مسئول ایمنی بعد از مدت یک ماه هیچ گونه مسئولیتی نخواهد داشت. اشتغال مسئول ایمنی در هر شغل تمام وقت دیگر غیرممکن است. موارد استثنا با پیشنهاد کمیته تدوین دستورالعمل ها و تایید وزارت صنعت، معدن و تجارت تعیین می شود. اشتغال غیر تمام وقت به کارهای دیگر، چنانچه مغایر با مقررات مؤسسه متبوع نباشد، و یا پذیرش سمت های دیگر در مؤسسه متبوع طبق ماده ۳ این شرح شغل، بلامانع است. هم چنین می تواند از ظرفیت اشتغال سالانه باقی مانده خود، با موافقت سازمان نظام مهندسی معدن استان، برای انجام کارهای حرفه ای دیگری که غیر تمام وقت باشد استفاده کند.

ماده ۸: حق الزحمه

برای محاسبه میزان استفاده از ظرفیت اشتغال، حق الزحمه ماهانه مسئول ایمنی با توجه به درجه فعالیت معدنی و بر اساس حق الزحمه پایه نفرماه، طبق مبانی قیمت گذاری خدمات مهندسی، تعیین می شود. قرارداد اشتغال مسئول ایمنی بر مبنای تعرفه حق الزحمه متناسب با درجه فعالیت معدنی تنظیم می شود و ضرایب منطقه ای، سختی کار نیز اعمال می شود. اضافات، فوق العاده ها، پاداش و کسور طبق قرارداد فی مابین مطابق قانون کار یا مقررات داخلی مؤسسه یا شرکت متبوع در چارچوب مصوبات شورای عالی کار تعیین می شود. تبصره - در مواردی که طبق ماده ۳ این شرح شغل مسئولیت و وظایف دیگری به مسئول ایمنی معدنی با حفظ سمت واگذار شود، پرداخت حق الزحمه متناسب با آن الزامی بوده و طبق توافق طرفین انجام می شود.

ماده ۹: تخلفات

تخلفات حرفه ای، انضباطی یا انتظامی مسئول ایمنی بر خلاف مفاد این شرح شغل، طبق مفاد آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی معدن توسط شورای انتظامی استان بررسی و در مورد آن تصمیم گیری می شود. علاوه بر آن دارنده پروانه بهره برداری یا جانشین وی می تواند در مورد تخلفات احتمالی مسئول ایمنی، مطابق مفاد قرارداد فی مابین یا مقررات مؤسسه، مشروط بر آن که قبلاً به وی ابلاغ شده باشد، عمل نموده و در صورت لزوم از وی به مراجع ذیصلاح نیز شکایت کند. مسئول ایمنی معدن تا هنگام رسیدگی و صدور حکم شورای انتظامی استان و در مدت اعتبار قرارداد اشتغال، هم چنان عهده دار انجام وظایف و مسئولیت های خود خواهد بود و حق الزحمه وی نیز تا آخرین روز کاری قابل پرداخت است. این شرح شغل در ۹ ماده و ۵ تبصره در مورخ ۱۴۰۲/۳/۳۰ به تصویب شورای مرکزی و در مورخ ۱۴۰۲/۱۰/۱۸ به تایید کمیته تدوین دستورالعمل ها رسیده و در تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۳ پس از تایید نهایی وزارت صمت ابلاغ شده است.